

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๑๐

โดย บัณฑลชน ๕๖ 27

๔๒ พุดจิบ

พุดจิบกลีบแฉล้ม พิกุลแกมแซมสุกรม
หอมช่วยรอยตามลม เหมือนกลีบน้องต้องติดใจ

วรรณคดี : กาพย์เห่เรือ บทชมไม้

พระนิพนธ์ : เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐาสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)

Tabernaemontana dicaricata

ไม้อองค้ำ Apocynaceae

ถิ่นกำเนิด เกิดขึ้นได้ย ไทยก็มี

เป็นมาลี ที่กลิ่นหอม พะยอมเหนือ

ชื่อสามัญ ขานเรียก Crepe Jasmine

หรือ Pinwheel flower เจอใหม่

Clavel De La India เค็ดยคคเคว็

East Indian Rosebay ชื่อ ออบอ

ชื่อท้องถิ่น พุดซ้อน หรือ พุดป่า

ทั้งพุดดา พุดตา แดพุดซ้อน

กลางสวนหย่อม เป็นประธาน ไม่นั่งมด

กลิ่นหอมหวาน รัยจอนใจ ในราตรี

ดอกพุดสีบ กลีบขาว เขียวไทย

ลดพิษไข้ ไอ บลดพิษ ความตันถึ

อัลไซเมอร์ ไตรกลีเซอไรด์ คลายได้ดี

บำรุงร่างกาย ให้พลัง บรีแรงใจ

นำดอกน้อย ร้อยมาลัย ไหว้บูชา

นำผลมา ย้อมสีผ้า นำสรอมได้

กลิ่นน้ำมันหอมระเหย ราเพยไกล

นำปลูกไว้ ใกล้นบ้าน สันถวานดี

สถิตย์พันธ์ บรรณสถิตย์

ดอกขาวราวปุยห่ม	ข้างหอมกรุ่นอ่อนทรนงใน
พุดสีบ้างสวยใส	ราวกับได้พรศรีลงมา
ลมพัดมาแฉ่นฉิว	กลิ่นหอมรีนฉิวหน้าตา
แฉ่นรักเจ้าหนักหนา	เจ้าพุดตาข้างน่ารัก
พุดสีบไม่เ็นพุ่ม	ปลูกเป็นกลุ่มหน้าตึก
เออตกอกให้ประจักษ์	ให้หลงรักตลอดปี
เป็นยาช่วยลดไข้	ปวดฟันไซริให้แหวะดี
ขับพยาธิแก้คันฝี	พุดสีบนี้ใช้ได้หนา
เชื้อราก็ช่วยได้	ลดอันใจดีจริงหนา
ผลดูก็ใช้ย้อมผ้า	ดีหนักหนากรอมาลย์
คุณค่าเจ้ามีมาก	ใช้ไม่ยากทุกอย่างไป
ทั้งหอมรีนจวนใจ	ให้รักใคร่พุดสีบเอช

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ดอกพุดสีบ รั้วพุดไร่ โถงดอฉัน
ขมิขมัน ขยันทกา หูตาลาย

สถิตย์พันธ์ น้้นช่างทำ ชั้นเจ้าหลาย
คงแถ ไป ให้พอหนอ ขอบรรเลง

พุดน้้น ชั้นเห็นไร่ หลายพุดหนอ
ยามเมื่อเหล่า เจ้าปากหนา ทำน้กเลง

หนึ่งพุดก้อ ขอกล่าวอ้าง ช่างขอเบ่ง
ขอบร่องเพลง อดเกรงน้้น พันไม่มี

ยามหัวร่อ เฮฮา อ้าปากกว้าง
แก่แล้วน้้น ขยันทบรรม อารมณดี

ความทุกข์ ร้างท่างหาย ให้สู้
ถ้าเมานี้ จะมิไร้อง ให้เค้องกัน

เร่ร่ิบรุด ดิ่งสุดสุด มาพุดสีบ
อันดอกพุด น้้นมีมาก หลากหลายพันธุ์

กลัดโดนถีบ รั้วแล้วเพ็อง เต้อนแล้วน้้น
ดอฉันน้้น ม้้นใจหนอ ขอบอกมา

ตระกูลพูด สุดกล้าอหฺมต รั้หนตหน๑ ๑ันใคร๑ง๑ ล๑คด๑ม๑น๑น๑ ม๑น๑ใจ๑ด๑
ถูกต๑อง๑น๑ มี๑กา๑หน๑ต ๑ัน๑จ๑ต๑มา ๑ล๑ด๑อ๑ง๑หน๑ ๑าก๑๑าก๑ู๑ ๑ู๑เ๑ีย๑ง๑ข๑า๑ย

เร๑ม๑เร๑ก๑สุด๑” ๑ุด๑ข๑๑น๑” ๑ุด๑บุ๑ร๑พา” “๑ุด๑พิ๑ข๑ญา” “๑าร๑าร๑าย” “๑ุด๑ใต๑” ๑ัน๑
“๑เ๑ริ๑ษ๑ฐ๑ี๑ส๑ยาม” ๑น๑ม๑“๑ี๑ด๑า” ๑มา” ๑แ๑ง๑จ๑น๑ท๑ริ” “๑ู๑๑น๑เ๑น๑” ๑ัน๑๑เ๑ด๑ย๑สุด๑ “๑ุด๑๑า๑คร”

๑ีก๑เย๑อะ๑แยะ ๑า๑แ๑เ๑โก๑ “๑๑๑น๑ใ๑ด๑า๑ง” ๑ีก๑ท๑ลา๑ย๑อ๑ย๑าง ๑๑๑ง๑เ๑ย๑ใ๑ด๑ ๑ใจ๑ท๑ล๑๑ก๑ท๑ล๑๑น๑
“๑ุด๑เว๑ีย๑ต๑น๑า๑ม” “๑ุด๑น๑ำ๑บุ๑ษ๑ย๑” ๑ุด๑๑า๑ธ๑ร” ๑ใจ๑๑ก๑ย๑๑น๑ ๑๑๑น๑๑ุด๑๑ุด๑ “๑ุด๑แ๑๑ฟ๑ริ๑กา”

“๑ุด๑๑ี๑ด๑า” “๑ุด๑บ๑ริ๑สุ๑ท๑ธิ” “๑ุด๑ฐ๑เก๑ี๑ด” “๑ม๑พ๑” ๑เ๑ี๑ด ๑ะ๑ระ๑ด๑ี ๑ี๑ท๑น๑ก๑ท๑น๑
“๑แม๑๑า๑น๑๑เ๑ย” ๑๑๑ย” ๑๑๑น๑๑ด๑” ๑เ๑๑๑า๑ม๑๑า ๑ีก๑“๑ุด๑๑า” ๑ุด๑ท๑ธ๑ยา” ๑มา “๑โก๑เม๑น”

๑ุด๑๑ุด๑ท๑าย ๑ไม๑ท๑าย๑สุด๑ “๑ุด๑ด๑๑ง๑๑า๑ด” ๑ุ๑ก๑๑ก๑า๑ด ๑เ๑๑า๑น๑ ๑น๑พ๑า๑๑เ๑น๑
๑แ๑ม๑๑ีก๑ท๑น๑๑ง ๑ิง๑๑ี๑๑๑ ๑ุด ๑ุด๑๑ำ๑๑เ๑ีย ๑เ๑ี๑ม๑๑๑ง๑เ๑ี๑น ๑เ๑ี๑น๑ท๑าย๑สุด๑ “๑ุด๑ค๑น๑แ๑๑น”

๑ไม๑ต๑๑ง๑ริ๑บ ๑ุด๑๑ิ๑บ๑น๑ ๑ัน๑ใจ๑น๑ก ๑ิ๑ต๑ริ๑ท๑ิ๑ก ๑ัก๑บ๑ร๑ร๑าย ๑ี๑ท๑น๑ก๑แ๑น๑
๑ัง๑ท๑เ๑ี๑ง๑ข๑าย ๑ใจ๑๑ัน๑ย๑๑ ๑๑๑ด๑๑บ๑แ๑น ๑ัก๑ท๑ม๑ี๑น๑แ๑๑น ๑แม๑น๑จ๑ี๑น๑๑๑๑บ ๑๑๑บ๑เ๑ี๑๑น๑ยา

โก๑วิ๑ท ๑ิ๑ริ๑โร๑น

ได้พบดีบริบร้อยมาลัยรัก ซึ่งสดักทรงองในไฟฝันหา
มอบให้พี่แทนดวงใจแทนพักตรา รู้คุณค่ารักสองเราสดชื่นล้ำ
ปลูกพุดดีบริมรั้วสมร่าเพย กลิ่นหอมเมยขวนใจในยามค่ำ
แต่กลิ่นไฟท่างเหินแฉิมฉาย ฝนพร่างพราวคิดถึงพี่มีมลาย
ได้พบดีบริบร้อยมาลัยให้ นำดวงใจข้างรูปใจสลาย
สุดดีภพดีที่อยู่องพี่กาย ฉากเพียงกายใจคงอยู่คู่เคียงกัน

ดวงพร เดชกุลทนอง

บรรลุลบดับดอกพุดสีบดอกน้เอยน้เอย

มาเรียงร้อยเป็นมาลัยลิตกัณหมา

ทำไฉ้มอบให้คนรักจักมาพา

เสนาหาให้กลับมากทุกคราไป

ดอกสีขาวของพุดสีบดอกน้เอย

บริสุทธิ์ดุจดวงดาวตกไกลใต้

แต่ละดอกของพุดสีเปรียบดวงใจ

ที่ใฝ่ใฝ่ให้รักแนบแอบละเมอ

พุดสีเป็นต้นไม้พุ่มปลูกในบ้าน

ยามดอกบานส่งกลิ่นหอมให้เสมอ

เปรียบเปี่ยมรักที่สุขทันสมัยจริงเออ

ดอกตูมอ่อบนอบให้เผลอด้วยมาลัย

พุดสีมีสรรพคุณมากหลายนัก

แต่งประสิทธิ์รักษาโรคบางโรคได้

ลดความดันและไขมันที่อันตราย

แล้วช่วยให้โรคหัวใจหายไปพลัน

อัลไซเมอร์โรคสมองใกล้เราแล้ว

คงไม่แคล้วเหตุนิยมองหาไม้นี้ขึ้น

สารสกัดจากพุดสีช่วยป้องกัน

รักษาโรคภัยนี้ขึ้นให้พ้นไป

ไม่กี่วันใกล้ถึงวันอาทิตย์

ใครคิดจะบูชาพระให้ส่งใต้

ใครชวนเก็บดอกพุดสีร้อยมาลัย

น้อมทักทายวันจันทร์พร้อมกันเอย

อภัยพร แลนดวงษ์

ปลูกพุดสีบนหนึ่งกรอเก็บดอก
คุณครูบอกปลูกรักสักถือพานไหว้
มาบัดนี้พุดดอกขาวพราวพริ้งพราว
เจ้าจากไปทำงานไกลมานานครั้น

ชู่หอหอมกล่อมบ้านบานหมื่น
ใจเต็มตื่นฝันเก็บดอกพุดงั้น
เพื่อเรียงร้อยมาลัยตามใจฝัน
น้อมนำพสนกราบพระตะกั้เลดอง

กำเนิดกลางป่าไทยในภาคเหนือ งามอะเคื้อเคื้อไพรใจแลดอง
เด่นสถิตาคราวยลิตลิตพะอง ถึงอนงค์ที่ท่างรักจางคลาย
ไม้ยืนต้นพุ่มเตี้ยกิ่งเรียผืน สมนไพรยังยืนต้นดกหลาย
สดใจแก่ไอฝนความต้นคลาย เป็นยาถ่ายพยาธิให้ดอดลาย

ปลูกบังกำแพงพรางแสงให้อ่อนโยน ขาดดอกโพสนลิกัดน้ำหอมได้
เนื้อฝักแก่ข้อมฟ้าสีส้มพราว ตรีศฉายกลางบ้านละลานตา

กุศล คำเพราะ

ถ้ารูปให้ตอแฉ็น คงเห็นดอกพุ่มบ้านฉัน
ดอกดอกละพริ่งปลิ้น ทุกกิ่งกำนดงามตา

ใจพุ่มสี่หรือไม้ ใครทราบกราบเลยเฉดยหนา
แฟนบอกลพุ่มพิชยา ฉันว่าไม่เสียเงื่อไม่รู้

มอบให้เพื่อนชวยพิศ ชื่อพุ่มพิชยาทรู
หรือพุ่มสี่บริบดู เพราะที่บ้านทั้งคู่ไม่รู้จริง

วิยะดา อารุเดชา

ดอกพุดสีบพุดขาวหรือพุดลา
หรือพุดลาพุดลาขนาดขนาดนั้น
คือพุดสีบกลีบสวยเรียกต่างกัน
เห็นทุกต้นดอกพุดนี้มีทั่วไป

ที่หน้าบ้านดอกสะพรั่งบานทั้งต้น
งดงามล้ำยามดอกพุดสีดอกลมใหญ่
พราวระยิบขาวระยิบสวยจับใจ
ให้หลงใหลดอกพุดสีบกลีบขาวนวล

พุดสีบนี้สีดอกขาวใบเขียวเข้ม ต้นทรงพุ่มกิ่งก้านเต็มปลูกลงในสวน
หรือริมธารธารน้ำตกนกขันครวญ ถ้าดิษฐ์จนแสงแดดจ้าเขาว่าดี

ดอกพุดสีบดอกเป็นพู่ปลูกลงปลูกลง ปลูกสวยยิ่งยามดอกขาวบานเต็มที
ปลูกลงกลีบแยงมีห้าแฉกเวียงนวลยดี ดอกทั้งมีกลิ่นหอมตอมตอมเย็น

ดีรรพคุณพุดสีบกลีบขาวนวล ไม่เป็นโรค ไม่โตเท่าที่เห็น
ทั้งรากไม้ดอกใบที่สวยเด่น ขี้ทำเป็นยารักษาคุณค่าอันหนึ่ง

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ดอกพุดซ้อน พุดลา หรือพุดซ้อน
ยามที่เฝ้า แดงดอก งามออกมา

ดอกเจ้าชอน ใฝ่ฝัน และสรรหา
สุขสรรหา นารีธรรมย์ สมิใจจริง

ใบของเจ้า เป็นใบเดี่ยว สีเขียวจัด
ดอกเป็นช่อ ตามซอกใบ สวยใต้อจริง

ปลายสีเขียวจัด ออกตรงข้าม งามตั้งหญิง
ใจดีอนกึ่ง ขยายพันธุ์ กั้นยาวนาน

สรรพคุณ ทางยา นี้ ก็มีมาก
เขาใช้ใบ แก้ไข้ไฉ แต่โบราณ

เขาใช้ราก บำรุงดี ทักล่าชาน
ดอกต้มทาน โรคพิษหนึ่ง ยับยั้งไป

ดอกพุดซ้อน ดอกช่อหรือจับเป็นจับ
ดอกพุดซ้อน ที่สวยแท้ แน่กว่าใคร

ลาลาได้รับ มาดอมนม ชมไม่ได้
ผู้หนุ่มสืบ ไม่ได้ ใครก็รู้

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

พุดสีบกสืบบางภาวราดสาดด้วย
ข้างลำารวยละโอตละองยามตรึงสนิท
ผิวดุจด่องเป็นย่องใยใต้อะคราญ
สือซ่าผ่านมาพานพบลบเลือนไกล

พุดสีบนี้มิถิ่นกำเนิดเกิดถิ่นเดียว แล้วลตามเสียดมาเหนือไทยเลยใฝ่ใหม่
เป็นไม้พุ่มขนาดกลางเตี้ยได้ใจ ประมาณสองเมตร ได้ดูเข้าที่

ใบพุดสีบเป็นใบเดี่ยวออกตรงข้าม ใบรูปงามขอบขนานรูปรี
ปลายเรียวแหลมโคนใบสอบขอบเรียบดี ใบก็มีสีเขียวเข้มเต็มทั้งใบ

ดอกสีขาวสดใสด้านล่างกึ่งจักร ศูนย์รักนำถนอมหอมสดใ
ความหอมเน้นมันกระจายได้แสนไกล หอมละม้ายหอมละม่อมกล่อมอารมณ์

สรรพคุณเด่นมาตุภูมิว่า ไข่เป็นยาสด ไข่ได้เหมาะผสม
ลดความดันโลหิตสูงได้งาม คณินิยมขอบขงมาษาแก้วไ

อยากจะปลูกต้นไว้ให้สักกอ พะเน้าพะเนอให้ดอกดกดกด้วยใส
จะดอมนมดมเจ้าไว้ย้อมใจ เยี่ยมแค่ไหน ได้ชมเจ้าเคล้าคลอเคลีย

อานนท์ ศรีวิสูตร

ดอกสีข้าวแดงเมฆน้อยลอยละล่อง ให้หมางปองแอมบิตรพิศมัย

เจ้าหอมหวานชวนชื่นระรื่นใจ งามด้วยใสิ่พุดสีวีบริบดมดอม

ดอกเป็นช่อระอเก็บเหน็บข้างหู เขยชมอยู่หลงเจ้าเฝ้าถนอม
พั่งภูเทสีอบรินไรไม่ให้ตอม แม่เนื้อหอมนวลปรางนางอนงค์

ไ้พุดสีบุกสีบานปานดวงเนตร ดำลับเกตุเกศพาสุ่มหลง
เสน่หาพาบสีมสีมไม่ลง แม่ปลดปลงคงไ้ไม่เรรอน

พุดสีเจ้ามากมายหลากหลายชื่อ พุดช่อหรือพุดลาพุดสีพุดดอ
ไม่เป็นพุ่มสุ่มเตี้ยใบเขียวฉูด ดอกขึ้นชวนชมเล่นเป็นสุขใจ

มาลัยน้อยร้อยพวงดองดูปะ ถวายพระพลบุญหนุนเสดใส
กลิ่นพุดหอมยามค่ำรำล่อยไป โดมดูบได้แนบสนิทยามนิทรา

อัชชสี ณ เชียงใหม่

ดอกพุดสีบกลีบขาวพราวระต่าง

งามบอบบางน่ารักน่าถนอม

บานสดใสรังสีงามไต้ตอม

น่าดมตอมหอมทอนชวนดูขี้ใจ

ผองเด็ดดอกพุดสีมาบูชา

องค์พระปฎิมาต์ด้วยเลื่อมใส

ขอทำจิตให้พิศุทธิพุตอำไพ

ดุจสีในดอกพุดสีบกลีบขาวเอษ

๙ ไร่รัตน์ ภาสกรานนท์

